

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА МАЙСТЕРНОСТІ АКТОРА**

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу

Харків, ХДАК, 2023

УДК 792.028.3
М 14

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 9 від 29.03.2023 р.)

Рецензенти:

Заслужений артист України, старший викладач кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
Кучин Павло Захарович

Заслужений працівник культури України, директор Харківського
академічного театру ляльок ім. В.О. Афанасьєва
Володимир Вікторович Решетняк

Укладач:

Заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри
майстерності актора
Космін Леонід Георгійович

М 14 Майстерність актора : програма та навчально-методичні матеріали
для бакалаврів 3 курсу спец. 025 «Музичне мистецтво», освітня-
професійна програма «Естрадний спів» факультету музичного
мистецтва / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ.
академія культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. майстерності
актора ; [уклад. Л. Г Космін]. — Харків : ХДАК, 2023. — 29 с.

Навчальний курс «Майстерність актора» забезпечує формування
теоретичних знань і практичних навичок з виховання майбутніх вокалістів.
Курс розроблено для професійної підготовки вокалістів. Для викладачів,
здобувачів освіти.

УДК 792.028.3(073)

© Харківська державна академія культури, 2023 р.
© Л.Г.Космін, 2023

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....	4
АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	12
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	17
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	21
САМОСТІЙНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НЕЇ...	22
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ.....	25
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	26
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	28

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Майстерність актора
2	Викладач	Космін Леонід Георгійович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	kosminlg@gmail.com
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	6
7	Лекції (год.)	10
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	50
9	Самостійна робота (год.)	120
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	6
12	Загальна кількість годин	180
13	Види поточного контролю	усне опитування, перевірка теоретичних знань, перевірка практичних знань, перегляд практичних показів
14	Вид підсумкового контролю	залік – 6 семестр

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Майстерність актора» покликана допомогти студенту набути теоретичні та практичні знання з акторської майстерності та вміння використовувати її у творчій роботі на естраді. У процесі вивчення дисципліни студенти мають навчитися методики та практики акторської майстерності.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Задля успішного оволодіння студентами програмою навчальної дисципліни "Майстерність актора» необхідним є розуміння міжпредметних зв'язків творчих дисциплін.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Майстерність актора» є надання теоретичних та практичних знань з акторської майстерності та шляхів її розвитку від вправ до етюду, вистави (або уривка) та вміння використовувати їх у творчій роботі на естраді.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Майстерність актора» є:

– навчити майбутніх фахівців володіти практикою акторської майстерності, показати, як треба працювати над роллю та образом. При нагоді студент має сам виступити у ролі виконавця у виставі, кліпі або в уривку п'єси. Студент повинен опанувати повною мірою практичні основи акторської майстерності.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіти знаннями теорії акторського мистецтва;
- продовження роботи студентом над собою і перші спроби зрозуміти, осмислити і самому здійснити проникнення у внутрішній світ іншої людини;
- оволодіти навичками акторської техніки;
- сформуванню досвід творчої діяльності.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

У студентів мають бути сформовані наступні загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.
- Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.
- Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.

- Здатність планувати та управляти власним часом.
- Здатність використовувати навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.
- Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей.
- Здатність працювати в театральному, музичному колективі колективі.

Професійні компетентності:

- Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- Здатність до професійної мобільності та уміння адаптуватися до нових завдань.
- Здатність до самоорганізації, критики та самокритики.
- Здатність застосовувати фахові знання на практиці.
- Здатність визначати індивідуальні потреби.

У студентів мають бути сформовані наступні фахові компетентності:

- Здійснювати музично-акторську діяльність у соціально значимих міжнародних, регіональних, обласних, муніципальних театральних установах, спрямованих на художньо-естетичний розвиток усіх категорій населення.
- Генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію сценічного образу.
- Аналізувати (усно і письмово) музичний-сценічний твір.
- Вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах, формах світового й українського музично-сценічного мистецтва.
- Оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та презентації музично-сценічного образу.
- Здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації.
- Брати участь у громадських дискусіях стосовно питань з історії музично-сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку.
- Оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї сценічного образу.

Уміння:

- вірно розуміти завдання, що перед ними ставляться, на основі отриманої від викладача вербальної інформації;
- вірно виконувати на практиці отримане завдання за відведений період часу;
- запам'ятовувати (тобто фіксувати) отримане завдання та самостійно працювати над вдосконаленням техніки його виконання;
- застосовувати отримані знання у практичній діяльності;
- орієнтуватися у часі, просторі та ритмі, знаходити своє місце у просторі сцени;
- поєднувати мову або вокал у русі;
- вміння працювати в різних жанрах драматургії;
- вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни;
- ефективно формувати комунікаційну стратегію;
- креативно мислити відповідно до проблематики сценічного мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій;
- приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку музичного-театрального мистецтва;
- надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- розробляти інноваційні технології в аспекті вокальної, акторської діяльності, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію;
- відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;
- бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;
- бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або музичних, театральних колективів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- систему безперервної театральної освіти вокального жанру в Україні та за кордоном;
- структуру вищої освіти театрального мистецтва в Україні;
- специфіку неповної вищої освіти в структурі освіти театрального мистецтва України;

- особливості підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальності «Естрадний спів»;
  - загальне й особливе в змісті освіти та зміст навчання «бакалавр» зі спеціальності «Естрадного співу»;
  - загальне правило опанування практичних основ акторської майстерності;
  - правила самостійної (домашньої) навчальної роботи студентів спеціальності «Естрадного співу», методика перевірки їхніх знань.
- вміти:
- вільно орієнтуватися в структурі вищої театральної освіти у вокальному жанрі в Україні;
  - обґрунтувати власну думку щодо перспектив підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальності «Естрадного співу» у ВНЗ I-II рівнів акредитації;
  - обґрунтувати базове значення майстерності актора в структурі естрадного вокалу України;
  - застосовувати здобуті знання щодо специфіки викладання спеціальних дисциплін у практичній викладацькій діяльності;
  - проаналізувати й об'єктивно оцінити самостійну (домашню) роботу студента;

Комунікація.

- надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;
- вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни.

Автономія та відповідальність.

- відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;
- бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;
- бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або театральних колективів;
- приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку театального мистецтва;

- бути здатним самостійно виконувати творчі завдання.

У результаті навчання студенти повинні:

- набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;
- вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;
- вільно володіти основними положеннями теорії майстерності актора та професійною термінологією.
- Здатність до самостійного навчання, нових методів дослідження, до зміни наукового і науково-виробничого профілю своєї професійної діяльності, до зміни соціокультурних і соціальних умов діяльності;
- Здатність вільно користуватися українською та іноземною мовами як засобом ділового спілкування, активної соціальної мобільності;
- Здатність використовувати на практиці навички та вміння в організації науково-дослідних, науково-виробничих робіт і творчих проектів, в управлінні науковим і творчим колективом, впливати на формування його цілей, впливати на її соціально-психологічний клімат в потрібному для досягнення цілей напрямку, оцінювати якість результатів діяльності;
- Здатність до прийняття відповідальності за свої рішення в рамках професійної компетенції;
- Здатність приймати нестандартні рішення, вирішувати проблемні ситуації;
- Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей;
- Здатність надавати особистим прикладом позитивний вплив на оточуючих з точки зору дотримання норм і рекомендацій здорового способу життя.

Професійні компетентності:

- Здійснювати на практиці соціально значимі міжнародні, регіональні, обласні, муніципальні музично-театральні постановки, спрямовані на художньо-естетичний розвиток усіх категорій населення.
- Розробляти інноваційні музично-театральні проекти, здійснювати виконавсько-постановочну діяльність у сфері концертно-видовищних форм, художньо- спортивних видовищ, шоу-програм та інших форм сценічної культури.
- Використовувати досвід світового культурного надбання в акторсько-виконавській діяльності для задоволення художньо-естетичних потреб всіх категорій населення.

- Втілювати на науковій основі технологічного процесу соціально значимі міжнародні, регіональні і муніципальні вистави, театралізовані видовища, свята та інші форми сценічної культури.
- Брати участь в розробці і реалізації державних програм по збереженню і розвитку нематеріальної вітчизняної культури, її традиційних та інноваційних форм.
- Здійснювати самостійну науково-дослідницьку діяльність, керівництво науково-дослідницькою роботою наукових (творчих) колективів з питань вивчення теорії та практики сучасного музично-акторського мистецтва, театралізованих видовищ, свят, художньо-спортивних програм і інших форм сценічної культури; додаткової освіти дітей, що забезпечують організацію культурно-видовищних проєктів для дітей, підлітків та юнацтва з використанням засобів культури і мистецтва, в освітніх закладах середнього професійного навчання і освітніх закладах додаткового професійного навчання по додатковим науковим програмам професійної перепідготовки кадрів культури і мистецтва.
- Розумітися на науково-методичному забезпеченні дисциплін, за якими здійснюється педагогічна діяльність: планування, здійснення навчально-виховного процесу, проєктування, розробка та реалізація типових заходів, втілення авторських програм навчання і виховання.
- Проводити стратегічний арт-менеджмент в галузі культури, мистецтва;
- Здійснювати керівництво діяльністю державних і недержавних організацій (установ), громадських об'єднань, що забезпечують створення театральних концертних видовищ і свят, та інших форм сценічного мистецтва.
- Активно впливати на продюсування проєктів, програм, акцій у сфері сценічного мистецтва.
- Брати участь в громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями розвитку сценічного мистецтва, культури та освіти, здійснення зв'язків з засобами масової інформації;
- Брати участь в науковій експертизі інноваційних проєктів з проблематики сценічного мистецтва.
- Вільно спілкуватися (як рідною, так і іноземними мовами) з фахівцями у сфері музично-сценічного мистецтва (України та зарубіжжя), державної адміністрації та місцевого самоврядування, громадських організацій, представниками засобів ЗМІ тощо.
- Активно та ефективно використовувати інформаційні технології.
- Презентувати високий теоретичний рівень знання та розуміння основних проблем сценічного мистецтва та виробництва в контексті сучасної соціокультурної ситуації.
- Демонструвати здатність до об'єктивної інформації під час масової комунікації.

Результати навчання

- Результати вивчення даної освітньої компоненти деталізують такі програмні результати навчання:
- Вільно орієнтуватися в структурі вищої музично-театральної освіти в Україні;
- Обґрунтувати базове значення мовної майстерності в структурі естради в Україні;
- Проаналізувати та дати об'єктивну оцінку самостійній (домашній) роботі студента;
- Провести групове та підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів.
- Застосовування отриманих знань у практичній діяльності;
- Підготовка та проведення практичних занять (репетицій) із застосуванням інноваційних освітніх та сценічних технологій.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не відпрацювання студентом усіх передбачених занять за навчальною дисципліною до заліку він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході іспиту.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням.

3.3 Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	се м	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
РОЗДІЛ I. ОСВОЄННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У РОБОТІ НАД ВПРАВАМИ						
Тема 1. Система та її значення у розвитку майстерності актора	5	2				3
Тема 2. Елементи сценічної дії та вправи як розвиток фізичної свободи	6	1	2			3
Тема 3. Співак — актор як особистість	4	1				3
Тема 4. Сценічна майстерність співака та його функції	4	1				3
Тема 5. Органічна увага	5		2			3
Тема 6. М'язова напруга	5		2			3
Тема 7. Виправдання дії	5		2			3
Тема 8. Творча фантазія	5		2			3
Тема 9. Сценічне відношення	5		2			3
Тема 10. Сценічна дія	5		2			3
Тема 11. Комплекс сценічних вправ	7		2			5
РОЗДІЛ II. СЦЕНІЧНИЙ ЕТЮД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК ТА НАВИЧОК АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ						
Тема 12. Принципи побудови акторського етюд	4	1				3
Тема 13. «Я» в запропонованих обставинах.	5		2			3
Тема 14. Ідейно-тематичний аналіз етюд.	4	1				3
Тема 15. Розвиток навичок сценічного самопочуття на естраді	5		2			3
Тема 16. Розвиток пам'яті фізичних дій	5		2			3
Тема 17. Розвиток відчуття темпу та ритму	5		2			3
Тема 18. Розвиток сценічної уваги	5		2			3
Тема 19. Розвиток сценічної віри	5		2			3
Тема 20. Розвиток емоційної пам'яті та уявлення	5		2			3
Тема 21. Розвиток сценічного спілкування	3					3
Тема 22. Розвиток навичок органічної дії в роботі над етюдом	5		2			3
Тема 23. Закріплення навичок сценічного існування у парних етюдах	8		2			6

РОЗДІЛ III. ОВОЛОДІННЯ ОСНОВАМИ МАЙСТЕРНОСТІ АКТОРА В РОБОТІ НАД ПАРНИМИ ЕТЮДАМИ ТА У ВОКАЛЬНОМУ НОМЕРІ						
Тема 24. Принцип вибору теми для парного етюдю.	4	1				3
Тема 25. Побудова логіки дії в парному етюдю	5		2			3
Тема 26. Композиція етюдю	5	1				4
Тема 27. Композиція в естрадно-вокальному номері	6		2			4
Тема 28. Пластичне та просторове вирішення етюдю	6		2			4
Тема 29. Пластичне та просторове вирішення в естрадно-вокальному номері	6		2			4
Тема 30. Елементи художньо-образної виразності та їх роль у розкритті ідейного змісту вокального твору	5	1				4
Тема 31. Надзавдання та наскрізна дія етюдю	6		2			4
Тема 32. Надзавдання та наскрізна дія у вокальному номері	6		2			4
Тема 33 Закріплення навичок роботи зі співаками	6		2			4
Тема 34. Практичний показ студентських робіт	10		2			8
Усього за рік	180	10	50			120

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Складання комплексу вправ для розвитку вміння відчувати своє тіло, володіти ним.	2
2	Вправи на зосередження уваги.	2
3	Вправи на свободу м'язів.	2
4	Виправдання пози, руху. Можливість конкретного виправдання з речами та предметами, фізичними об'єктами, з конкретних обставин.	2
5	Мотивація фантазії. Сценічне уявлення — найважливіший елемент сценічної дії.	2
6	Вправи на виправдання відношення та чотири ступеня дії уявлення. Вправи на спілкування з партнером.	2
7	Сценічне завдання та його форма. Особливості сценічної правди дії.	2
8	Принцип розробки комплексу вправ - ВІД простого ДО Складного. «Я» у запропонованих обставинах.	2
9	Методика роботи над одиночними етюдами (без елів), з виправданням мовчання. Послідовність та безперервність дії.	2
10	Складання комплексу вправ для розвитку вміння відчувати своє тіло, володіти ним.	2
11	Аналіз всіх видів пам'яті — головна умова оволодіння мистецтвом актора. Дія з уявною річчю як початок творчого процесу.	2
12	Темп та ритм — складова частина сценічної дії; темп як характеристика зовнішніх дій. Опанування ритмом через вправи.	2
13	Особливість сценічної уваги. Опанування сценічною увагою за допомогою вправ.	2
14	Магічне «якби» у вихованні акторського почуття віри. Віра у запропонованих обставинах як перша умова розвинення даного елемента сценічної дії.	2
15	Пам'ять: дотикова, чуттєва, зорова, смакова, фізичних дій - база для виконання емоційних вражень. Здібність студента знаходити та реалізовувати правильну лінію поведінки людини в окремих ситуаціях.	2
16	Спілкування в умовах запропонованих обставин. Значення елементів сценічної дії у реалізації процесу спілкування. Увага до партнера (перший етюд) як до об'єкта	2
17	Найпростіша форма драматургії — етюд.	2
18	Формування творчих відносин між педагогом-режисером та студентом-виконавцем під час роботи над складанням	2

	етюду.	
19	Аналіз ланцюга подій та визначення дій. Побудова подійного ряду.	2
20	Особливості пластики: пошуки ходи, жестів, ритму, руху та ін. Спостережливість в етюді.	2
21	Організація дії у просторі — умова змістовного та художньо-образного вирішення вокального номеру.	2
22	Надзавдання — головний шлях для вірного дослідження розвитку етюду. Наскрізна дія - боротьба двох протилежностей, в якій стверджується надзавдання.	2
23	Авторська спрямованість вокального твору - головна мета, заради якої реалізується творча робота.	2
23	Авторська спрямованість вокального твору - головна мета, заради якої реалізується творча робота.	2
24	Особливості організації сценічної дії в вокальних творах. Мізансцена як думка автора яку режисер висловлює через просторове і пластичне вирішення.	2
25	Показ практичних робіт як звіт про творчі досягнення за навчальний період (пісня, фрагмент музичної вистави тощо).	2
	Разом	50

4.1 ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Вибір драматургічного матеріалу.

Мета: Вибрати драматургічний матеріал згідно вимог учбового процесу з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента.

Завдання:

1. Читка літературно-художніх джерел.
2. Аналіз драматургічного матеріалу.
3. Вибір п'єс сучасних української і світової драматургії.
4. Відбір необхідних уривків.
5. Розподіл ролей.

Література: 9, 28, 30

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №2

Тема: Застольний період (відправна подія, наскрізна дія уривка, ролі, конфлікт, дієвий аналіз).

Мета: Вміти аналізувати драматургічний матеріал.

Завдання:

1. Дослідити світогляд автора.
2. Розкрити головний конфлікт.
3. Визначити надзавдання і наскрізну дію
4. Зробити дієвий аналіз драматургічного уривку
5. Визначити відправну подію твору.
6. Виокремити головну проблему персонажу

Література: 20, 21, 24

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №3

Тема: Пошук сценографії уривку.

Мета: Створити просторове і художнє рішення сценічного уривку.

Завдання:

1. Дослідити стиль, жанр, час написання драматургічного твору.
2. Створити художнє рішення майбутньої постанови.
3. На сценічному майданчику побудувати у вигородах майбутнє рішення сценічного уривку.
4. Підбір костюмів, реквізиту, гриму відповідно до потреб і задач постанови.

5. Поєднати під час репетиції всі компоненти сценічної виразності з подальшими виправленнями, уточненнями, доповненнями.

Література: 3, 16, 32

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №4

Тема: Внутрішній монолог.

Мета: Навчитися розкривати світогляд персонажу шляхом оволодіння внутрішнім монологом.

Завдання:

1. Вміти промовляти в голос думки свого персонажу, які виникають під час спілкування з партнером.
2. Під час роботи над сценічним образом закріпити думки персонажу в своїй свідомості.
3. Освоїти спосіб мислення і послідовність дії свого героя.
4. Імпровізаційно промовляти в голос весь хід думок свого персонажу.
5. Засвоїти безперервний внутрішній монолог сценічного образу.

Література: 5, 8, 20, 22

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №5

Тема: Мізансцена як рух тіла актора у просторі.

Мета: Оволодіти мізансценою як пошуком таких рухів, таких поз, які найкраще відповідали б просторовому запису ролі.

Завдання:

1. Вміти через зовнішні фізичні взаємовідносини діючих осіб виражати їх внутрішні (психологічні) стосунки та дії.
2. Оволодіти мізансценою як вираженням наскрізної дії і надзавдання актора.
3. Опанувати мізансцену як пластичну форму вираження у просторі і часі внутрішньої суті завершеного уривку сценічної дії.
4. Вміти розташовуватися на сцені в певному поєднанні з навколишнім речовим середовищем (декорації, реквізит тощо), в ті чи інші моменти вистави.
5. Засвоїти мізансцену як сценічне життя людського тіла.

Література: 3, 5, 14, 16

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №6

Тема: Вибір і відбір сценічних уривків класичної драматургії.

Мета: Вибрати сценічні уривки зі світової класичної драматургії згідно вимог учбового процесу.

Завдання:

1. Читка літературно-художніх джерел.
2. Аналіз драматургічного матеріалу.
3. Вибір п'єс світової класичної драматургії.
4. Відбір необхідних уривків.
5. Розподіл ролей.

Література: 17, 25, 27, 29

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №7

Тема: Розкриття автора, епохи, соціального середовища, жанру.

Мета: Навчитися втілювати сценічний образ в різних історичних епохах, жанрах, стилях класичної драматургії.

Завдання:

1. Дослідити життєвий та творчий шлях автора в контексті певного історичного періоду.
2. Розкрити світогляд автора.
3. Вміти працювати в різних історичних епохах.
4. З'ясувати соціальне середовище зображене в п'єсі.
5. На даному етапі навчання оволодіти певною методою роботи актора в різних жанрах класичної драматургії.

Література: 5, 6, 13, 25

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №8

Тема: Застільний період з поглибленим розбором матеріалу (спроба знайти характерні риси персонажу та присвоєння їх собі).

Мета: Опанувати застільним періодом як методом роботи актора при створенні сценічного образу в світовій класичній драматургії.

Завдання:

1. Дослідити біографію персонажу.
2. Розкрити світогляд персонажу.
3. Встановити спосіб мислення персонажу.
4. Створити характер майбутнього сценічного образу.

5. Знайти характерні риси персонажу і відтворити їх в своїй поведінці.

Література: 8, 16, 21

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №9

Тема: Робота над роллю. Створення сценічного образу класичної драматургії.

Мета: Оволодіти методом роботи при створенні сценічного образу класичної драматургії.

Завдання:

1. Створення першообразу.
2. Формування образу.
3. Прослідити значення уяви та фантазії під час створення сценічного образу.
4. Створити лінію поведінки зовнішнього і внутрішнього життя персонажу (дійова лінія).
5. Опанувати процес втілення сценічного образу.

Література: 5, 8, 20, 21

Інтернет ресурси: 1-3

Практичне заняття №10

Тема: Словесна дія.

Мета: Оволодіти словесною дією як невід'ємним елементом психотехніки актора.

Завдання:

1. Вміти розбирати текст кожного шматка за логікою і послідовністю думки. Опанувати сценічне слово як вольовий і дієвий акт роботи актора при створенні сценічного образу.
2. З'ясувати головну думку кожного шматка підпорядкованому тієї або іншої дії.
3. Опрацьовувати текст ролі як зі сторони логічного сенсу, так і зі сторони образного змісту.
4. Вміти розкривати підтекст ролі.
5. Виявити підтекст у своїй сценічній поведінці.

Література: 10, 15, 19, 34

Інтернет ресурси: 1-3

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Мета практичних завдань – не тільки розвиток майстерності кожного студента, а й виховання, в першу чергу, актора-громадянина з високим рівнем моральності і культури поведінки, засобами свого мистецтва.

Вирішити це завдання можливо за допомогою опанування всього курсу даної дисципліни (теорія, практика, самостійна та індивідуальна робота), закріпивши знання за допомогою сценічного показу.

Робота над складними психофізичним завданням із використанням словесної дії та допоміжних засобів виразності.

Виконання практичного завдання відбувається в такій послідовності:

- навчитися вибудовувати лінію поведінки ролі за текстом п'єси;
- виховати у студента здатність виконувати захоплено та цілеспрямовано будь-яку, навіть зовсім просту сценічну дію;
- привити студенту почуття відповідальності за кожен виконаний ним рух;
- підтримувати емоційний тонус на високому рівні протягом всього навчального періоду.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етичні основи акторської творчості. Розвиток системи сучасними театральними діячами та педагогами.	3
2	Засоби створення сценічної свободи.	3
3	Основні вимоги акторських здібностей студента	3
4	Літературна драматургічна основа вокально- естрадного номеру.	3
5	Вправи на опанування своїм фізичним та психологічним апаратом.	3
6	Володіння м'язовим апаратом. М'язи та увага.	3
7	Робота з мікрофоном.	3
8	Роль і значення творчого уявлення та фантазії у творчих завданнях.	3
9	Пам'ять фізичної дії.	3
10	Практичне втілення розуміння дії.	3
11	Сценічна підготовка, до складу якої входить: вокал, акторська майстерність, сценічний рух, танець.	5
12	Ланцюг фізичних дій. Логіка змістовності етюд.	
13	Об'єкт уваги. Опанування логікою послідовної цілеспрямованої дії.	2
14	Ідея — головна думка, яку стверджує автор етюд. Розв'язка дії та фінал етюд.	
15	Музично-виконавча техніка співака та оволодіння засобами акторської майстерності в залежності від індивідуальних здібностей студента.	2
16	Логіка та послідовність поведінки студента під час виконання дій з уявленими речами, вміння правдиво та переконливо діяти у виключних умовах.	2
17	Розуміння темпу та ритму як динаміки, напруженості та насиченості дії.	2
18	Володіння свавільною увагою як необхідна умова сценічної творчості.	2
19	Значення розвинутої сценічної віри актора у створенні переконливого життя людини.	2
20	Розвинення емоційної пам'яті та уявлення за допомогою вправ. Аналіз практичних прикладів розуміння уявлення.	2
21	Етюд — найкраща форма опанування навичками спілкування.	
22	Логіка поведінки та її залежність від правдивості, переконливості та досконалості у володінні усіма елементами сценічної дії.	2

23	Тематичний показ на глядача за обраними темами етюдів.	2
24	Відповідність етюду вимогам єдності дії, часу та місця.	3
25	Розгорнута експозиція і стрімкий розвиток сюжету — основа композиції етюду.	3
26	Методика роботи над парними етюдами.	4
27	Підпорядкування художньо-образного бачення розкриттю головної думки вокального твору.	4
28	Використання просторової та пластичної виразності.	4
29	Просторове рішення - думка автора, режисера та співака.	4
30	Розвиток здібностей співака та прагнення і бажання самостійно працювати над створенням образу.	4
31	Конфлікт дійових осіб, який проходить через події в етюді.	4
32	Творчі ініціативи виконавців та вирішення творчих проблем.	4
33	Розвиток виразності через розвиток уяви та багатства інтонації.	4
34	Підпорядкування окремих елементів етюдів композиційній єдності як умова організації показу.	8
	Разом	120

6.1 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Робота над сценічним образом дуже складна та кропітка. Вона потребує постійного тренування, здобутих навичок та умінь. Особливу увагу при самостійній роботі студенти повинні приділяти відпрацюванню рекомендацій, порад, виправлінню зауважень викладача, засвоєнню пройденого матеріалу на практичних індивідуальних заняттях, а також умінню користуватися списком рекомендованої літератури в навчальних програмах, а також рекомендаціями викладача, що дає можливість економити час.

Робота з Інтернетом, пошук та відбір матеріалу з використання ресурсів Інтернет прискорює та збільшує обсяг необхідного матеріалу, але разом з цим дає багато допоміжної інформації.

Робота з контрольними питаннями – самоперевірка та об'єктивна оцінка студентом своєї підготовки по минулої тематики та визначення готовності до вивчення майбутніх матеріалів.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Особливості українського театру.
2. Актор як митець.
3. Види аналізу тексту драматургічного твору.
4. Засоби визволення м'язів актора, застосованих у тренінгу.
5. Сценічне мистецтво: виразні засоби.
6. Поняття органічна дія у театральному мистецтві.
7. Специфіка розвитку у актора сприйняття та уяви.
8. Увага як головна якість актора.
9. Поняття віри та сценічної наївності у театральному мистецтві.
10. Простір та час у виставі.
11. Вправи та етюди у процесі навчання актора.
12. Драматургія як основа вистави – історія розвитку драматургії.
13. Процес освоєння актором категорії правди, логіки та послідовності.
14. Проблеми репетиційного процесу.
15. Вибір драматургічних уривків для постановки.
16. Застольний період роботи актора.
17. Пошук художнього образу.
18. Мізансценування.
19. Види репетицій.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Студент повинен вільно орієнтуватися в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично; знати методiku роботи при створенні сценічного образу, в уривках сучасної та класичної драматургії, вміти професійно аналізувати літературно-художні джерела, визначати головну проблему персонажу, вибудовувати дієву лінію ролі, володіти внутрішнім монологом, мати здатність до імпровізації, створювати характер персонажу.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Майстерність актора» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової кредиту та включає: а) систематичне відвідування занять; б) активність роботи на практичних і індивідуальних заняттях; в) вчасне виконання завдань; г) оцінки за результати роботи на заняттях, г) оцінки за виконання усіх завдань самостійної роботи; д) якість виконання елементів майстерності.

Форми контролю:

- практичні завдання;
- індивідуальні заняття;
- перевірка завдання самостійної роботи;
- поточний перегляд.

8.1 Схема нарахування балів, які отримують студенти

Шкала нарахувань балів за основні форми навчальної діяльності:

відвідування заняття (пара) — 1 бал

опитування – 5 балів

практичні завдання - 5 балів

контрольні заняття – 10 балів

підсумковий контроль (практичний показ) – 40 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. Київ : Мистецтво, 1987. 187 с.
4. Бобошко Ю. М. Сьогодення українського театру / Ю. М. Бобошко – К.: Знання, 1971. – 45 с.
5. Борис, Ігор. Таїнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.
6. Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво. 1977. 244 с.
7. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014
8. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.
9. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
10. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
11. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
12. Кисіль О.Г. Український театр: дослідження. – К.: Мистецтво, 1968
13. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
14. Коломієць Р. Театр Саксаганського і Карпенко-Карого. Київ : Мистецтво, 1984. 100 с.
15. Корифеї українського театру: Збірник / Упоряд., вступ., приміт. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1982. – 309 с.
16. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
17. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
18. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
19. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
20. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.

21. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
22. Садовський І. К. Мої театральні згадки. – К., 1956
23. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ECTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Допоміжні

1. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
2. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
3. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
4. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000. 160 с.
5. Миленка Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2007
6. Нариси з історії театального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
7. Проскуряков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
8. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.
9. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека <https://korolenko.kharkov.com/>